

بسمه تعالی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر

دانشکده پزشکی

(پایان نامه دوره دکتری حرفه ای پزشکی)

بررسی اپیدمیولوژیک مسمومیت با مواد سوزاننده در کودکان مراجعه کننده ه مرکز

آمورشی درمانی علی اصغر (ع) طی سال های ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۸ در بوشهر

دانشجو : بهار کرم زاده دشتی

استاد راهنما و آمار: خانم دکتر نیلوفر معتمد

استادیار گروه پزشکی اجتماعی

استادمشاور : خانم دکتر گیسو حاتمی

استادیار اطفال

استادمشاور : خانم دکتر مریم روانی پور

این طرح با تصویب و حمایت مالی خود ، معاونت پژوهشی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر اجراء گردیده است

مهرماه ۱۳۸۹

تقدیم به

پدر و مادر عزیزم که در تمام مسیر تحصیل با من همگام بودند

تقدیم به

نوشین، بهزاد و نگار

تقدیم به

بیمارانی که به بهای دردشان آموختیم

با تشکر از سرکار خانم دکتر معتمد که با وجود مشکلات در انجام

طرح مرا تنها گذاشتند

با تشکر از سرکار خانم دکتر مریم روانی پور که با سعه صدر در تمام

طول مسیر همراه من بودند

با تشکر از سرکار خانم دکتر گیسو حاتمی که در انجام این طرح

صبورانه مرا یاری نمودند

چکیده

مسمومیت با مواد سوزاننده از لحاظ عوارض و درمان قبلاً مطالعه شده است اطلاعات سوشیو دموگرافیک این نوع مسمومیت و رفتار و سطح آگاهی مادران کم تر بررسی شده است . هدف از این مطالعه بررسی اپیدمیولوژیک مسمومیت با مواد سوزاننده در اطفال مراجعه کننده به مرکز درمانی علی اصغر (ع) و بررسی عوامل فرهنگی ، اقتصادی ، اجتماعی موثر بر آن میباشد .

روش إجراء مطالعه: پرونده کلیه مراجعین به مرکز درمانی علی اصغر (ع) طی سال های ۱۳۷۸-۸۸ بررسی شد . و پرونده ی اطفال مبتلا به مسمومیت با مواد سوزاننده مورد بررسی کامل قرار گرفت و پرسشنامه ای که شامل اطلاعات سوشیو دموگرافیک و عاقبت بیمار بود تکمیل گردید .

یک FGD با تعدادی از مادرانی که کودکانشان طی سال های اخیر مسمومیت با مواد سوزاننده داشتند برگزار شد .

نتایج : از ۲۴۶ بیمار مبتلا به مسمومیت در ده سال اخیر ، ۵۷ بیمار مسمومیت با مواد سوزاننده داشتند که ۲۳٪ کلیه مسمومیت های اطفال را تشکیل می دهد . مسمومیت با چنته با ۳۵/۱٪ بیشترین میزان مسمومیت را به خود اختصاص می دهد . مادران سطح تحصیلات پایین داشتند. ۴۷/۵٪ از مادران سطح تحصیلات زیر دیپلم داشتند.

از تعداد ۵ مادر شرکت کننده ۱۹۰ کد بدست آمد که نهایتاً بر سه تم انتزاعی خلاصه گردید . که شامل سه محور ۱. عوامل موثر در بروز حادثه که خود شامل چهار زیر محور شناخت مشکل ، اشکال در نحوه نگه داری ، عدم پیش بینی حادثه ، قسمت دانستن حادثه ۲. اداره مشکل و ۳. پیامدها که شامل دو زیر محور سعی بر پیشگیری از حادثه و اثرات روانی حادثه میباشد .

نتیجه گیری : به نظر می رسد که کودکان مراجعه کننده به مرکز علی اصغر (ع) مسمومیت با مواد سوزاننده بیشترین نوع مسمومیت در ۱۰ سال گذشته را به خود اختصاص می دهد که عوامل مرتبط با آن شامل ضعف در شناخت عوامل موثر در بروز حادثه ضعف در نحوه اداره مشکل و پیامدهای بعد از بروز حادثه میباشد .

واژگان کلیدی: مسمومیت، مواد سوزاننده، FGD

فهرست

۱- فصل اول : مقدمه	۱
۱-۱- کلیات	۲
۱-۲- بیان مسئله	۵
۱-۳- اهداف	۷
۱-۴- فرضیات	۹
۲- فصل دوم : مروری بر متون	۱۰
۳- فصل سوم : مواد و روش ها	۱۴
۴- فصل چهارم : نتایج	۱۷
۵- فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری	۲۹
پیشنهادهات	۳۷
منابع	۳۹
چکیده انگلیسی	۴۳
مقاله	۴۵

فصل اول

مقدمه

۱- کلیات

ماده سوزاننده یا **corrosive** ماده ای شیمیایی است که توانایی آسیب رساندن به بافتی که در تماس با آن قرار می گیرد را دارد. (۱)

بلع مواد سوزاننده از سال ۱۸۰۰ میلادی یعنی از زمانی که محصولات قلیایی و اسیدی به عنوان پاک کننده های خانگی وارد بازار شدند به یکی از نگرانی های عمده تبدیل شده است. (۲)

مواد قلیایی شامل ترکیبات سدیم ، پتاسیم ، آمونیوم هیدروکسید محلول در آب هستند که همه آنها حاوی رادیکال های مثبت و گروه های هیدروکسیل می باشد. قلیا ها در تماس با بافت مخاطی به واسطه گروه هیدروکسیل باعث نکروز میعانی ، سوختگی عمیق و تمام ضخامت مری و سوراخ شدن آن می شوند. (۲)

مواد اسیدی شامل ترکیباتی است که حاوی یون هیدروژن و یک یا چند غیر فلز است. اغلب اسیدها محلول در آب بوده و PH کمتر از ۷ دارند و در تماس با بافت مخاطی باعث نکروز انعقادی می شود که این نکروز انعقادی منجر به محدود شدن نفوذ اسید می شوند و از سوختگی تمام ضخامت مری پیشگیری می کند. (۳ و ۴ و ۵)

تقریباً ۸۰٪ موارد مصرف دهانی مواد سوزاننده در کودکان زیر ۵ سال روی می دهد. در اکثر گزارش ها مواردی که بیشتر باعث سوختگی و آسیب مری می شوند مواد قلیایی می باشند که ۶۰ تا ۸۰٪ موارد را تشکیل می دهد موارد باقیمانده را اسیدها و سفیدکننده ها تشکیل می دهند. (۲)

اکثر موارد بلع مواد سوزاننده در اطفال غیر عمدی ، تصادفی و از روی ناآگاهی است و احتمال ضایعات وسیع و شدید به نظر کم می رسد ولی بلع مواد قوی بخصوص مواد قلیایی که بدون بو و مزه هستند و

ممکن است مقادیر زیادی از آن ها بلع شود می تواند اثرات مرگ بار و سوختگی های شدیدی ایجاد کند
(۵) .

بلع مواد سوزاننده علائمی مانند : تهوع ، استفراغ ، آبریزش از دهان ، سوختگی دهان ، دیسفاژی ، درد شکمی
و دیسترس تنفسی می دهد.

فقدان علائم حاکی از عدم وجود ضایعه یا وجود ضایعه ای جزئی می باشد. بر عکس در صورت وجود
هماتم ، دیسترس تنفسی یا حضور حداقل سه علامت بالینی احتمال ضایعات شدیدتر بالاتر است. (۲ و
(۶

از عوارض مصرف مواد سوزاننده در مری ، آشالازی ، براکی ازوفآگوس ، ریفلآکس گاستروآزو فاژیتال و
از عوارض دیررس بدخیمی می باشد . کارسینوم مری حتی در صورت عدم وجود تنگی مری نیز ممکن
است دیده شود . فاصله زمانی بین مصرف ماده سوزاننده و تشخیص کارسینوم مری ۱۳ - ۷ سال می
باشد که این فاصله طولانی بر پیگیری طولانی مدت موارد شدید تاکید می نماید . (۷ و ۸)

راههای مختلفی برای تخمین و بررسی ضایعات ناشی از بلع مواد سوزاننده مورد استفاده قرار میگیرد
، رادیوگرافی ساده در موارد مشکوک به پرفوراسیون ، رادیوگرافی با ماده حاجب ، سی تی اسکن با ماده
کنتراست ، اسکن رادیونوکلئید و اندوسکوپی که به شرط احتیاط های لازم و انجام آن در زمان مناسب
به خاطر اطلاعات دقیق و صحیحی که در فاز حاد بلع در اختیار ما می گذارد ، راه انتخابی برای تخمین
ضایعات اولیه می باشد.

۱-۲ بیان مسئله

مسمومیت با مواد سوزاننده همچنان معضلی شایع در جهان می باشد سالانه ۵ تا ۱۵ هزار مورد در آمریکا روی می دهد . این معضلی است که سبب افزایش ریسک موربیدیتی و مورتالیتی می شود . که در نتیجه آن ، تعداد زیادی از کودکان در بیمارستان بستری و عده ای برای تمام طول عمر از عوارض آن رنج خواهند برد .

طبق مطالعه انجام شده در ترکیه در سال ۲۰۰۶ که در مورد سطح آگاهی والدین در مسمومیت با مواد سوزاننده انجام شد سطح تحصیلات پدر و مادران در گروهی که فرزندانشان مسمومیت با مواد سوزاننده داشتند از گروه کنترل پایین تر بود (۹) و همچنین از لحاظ سطح اقتصادی اجتماعی نیز پایین تر بودند که به نقش عوامل فرهنگی ، اقتصادی و اجتماعی در این نوع مسمومیت اشاره دارد .

با توجه به عوارض مزمن و حاد مصرف مواد سوزاننده در کودکان و اینکه اکثریت موارد مصرف آن در کودکان به صورت اتفاقی صورت می گیرد و آمار دقیقی از میزان شیوع مصرف این مواد در استان وجود ندارد ، لذا هدف ما در این مطالعه بررسی اپیدمیولوژیک شیوع مصرف مواد سوزاننده و عوامل مرتبط با آن طی یک دوره ای ۱۰ سال (۱۳۸۸ - ۱۳۷۸) در کودکان مراجعه کننده به مرکز آموزشی درمانی علی اصغر (ع) است و طی یک FGD عوامل اقتصادی ، فرهنگی ، اجتماعی موثر را بررسی نماییم . به نظر می رسد آگاهی از شیوع و عوامل مرتبط قدم اول اصلاح توسط برنامه های پیشگیری خواهد بود .

۱-۳ اهداف و فرضیات